

Republika Czeska – notatka informacyjna

Gospodarka Republiki Czeskiej

Republika Czeska jest krajem o największym udziale przemysłu w PKB wśród krajów Unii Europejskiej (38%) z dominującym sektorem motoryzacyjnym. Cechą charakterystyczną gospodarki czeskiej jest jej otwartość. Eksport stanowi prawie 80% Produktu Krajowego Brutto. Czeskie PKB per capita liczone według parytetu siły nabywczej osiągnęło poziom 90% średniego PKB dla krajów Unii Europejskiej. Pod tym względem Czechy wyprzedzają m.in. Portugalię i Grecję. Czechy mają najwyższe ratingi wśród krajów Europy Środkowej: Moody's (Aa3), S&P (AA), Fitch (AA-).

Sytuacja gospodarcza

W ubiegłym roku Czechy zanotowały spadek tempa wzrostu gospodarczego. Według wstępnych danych Czeskiego Urzędu Statystycznego **PKB w 2019 roku wzrósł o 2,6%**. Rok wcześniej gospodarka rozwijała się w tempie 2,8%, w roku 2017 wzrost wyniósł 4,4%. Głównym czynnikiem wzrostu były wydatki gospodarstw domowych, inwestycje w środki trwałe oraz wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych. Wraz ze spadkiem dynamiki eksportu i importu saldo handlu zagranicznego nieznacznie ograniczało wzrost gospodarczy. Średnia stopa inflacji w 2019 r. wyniosła 2,8%. Stopa bezrobocia pozostała najniższa w Unii Europejskiej, średnio 2,0% przez cały rok. Rachunek bieżący bilansu płatniczego wykazał niewielki deficyt w wysokości 0,4% PKB.

Pandemia koronawirusa w znaczący sposób wpłynęła na sytuację gospodarczą Czech. Kraj ten był jednym z pierwszych w Europie, który wprowadził obostrzenia. Kwieciowa prognoza czeskiego Ministerstwa Finansów zakłada, że **spadek PKB w 2020 r. wyniesie 5,6%**. Największy spadek oczekiwany jest w handlu zagranicznym i inwestycjach w środki trwałe. Niższa powinna też być konsumpcja gospodarstw domowych. Ministerstwo przewiduje, że w drugiej połowie 2020 r. nastąpi ożywienie aktywności gospodarczej. **Na rok 2021 r. prognozuje wzrost PKB o 3,1%.**

Z powodu spadku aktywności gospodarczej związanego z zamrożeniem gospodarki w ramach walki z epidemią koronawirusa, a także ze względu na rządowe wydatki na ratowanie miejsc pracy, wsparcie gospodarstw domowych i firm zanotowano najgorsze od lat wyniki budżetu państwa. W maju br. deficyt budżetowy wyniósł 157,4 mld koron (prawie 6 mld euro). Przed rokiem był trzykrotnie niższy. Do tej pory pod koniec maja najwyższy deficyt budżetowy zanotowano w 2010 roku – wyniósł wtedy około 3,5 mld euro.

Na początku lipca br. Izba Poselska uchwaliła nowelizację budżetu, zwiększając deficyt do 500 mld koron (ok. 18,5 mld euro). Najwyższy dotąd roczny deficyt zanotowano w związku z kryzysem finansowym 2009 roku i wyniósł on ponad 192 mld koron (ponad 7 mld euro).

Według obecnych danych na nadzwyczajne wsparcie gospodarki i walkę z COVID-19 Czechy wydały w sumie 57,3 mld koron (około 2,14 mld euro), kolejne ponad 10 mld koron to wsparcie kredytów. Pozostałe wydatki to świadczenia społeczne, które wzrosły o 28 mld rok do roku, a także 17 mld przeznaczonych na inwestycje.

Wskaźnik	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (prognoza)
PKB w mld euro (c. bieżące)	168,5	176,6	191,5	207,5	219,2	208,7
PKB (wzrost w %)	5,3	2,5	4,4	2,8	2,6	-5,6
PKB na 1 mieszkańca (tys. euro, c. bieżące)	16,0	16,7	18,1	19,5	20,6	bd
Nakłady inwestycyjne na środki trwałe (wzrost w %)	10,2	-3,1	3,7	7,6	2,8	-13,6

Spożycie prywatne (wzrost w %)	3,7	3,6	4,3	3,2	3,0	-1,5
Saldo budżetu państwa (w % PKB)	-1,4	1,3	-0,1	0,1	-0,5	-4,1
Dług publiczny (w % PKB)	36,2	33,6	31,8	30,0	28,5	bd
Inflacja (w %)	0,3	0,7	2,5	2,1	2,8	3,2
Stopa bezrobocia (w %)	5,1	4,0	2,9	2,2	2,0	3,3
Eksport (w mld euro)	142,6	147,0	161,3	171,7	178,1	bd
Import (w mld euro)	126,7	129,3	143,8	155,6	160,3	bd
Kurs walutowy CZK/EUR	27,3	27,0	26,3	25,6	25,7	26,5

Dane: Eurostat, CSU i MF RCz, * wzrost w procentach

Priorytety gospodarcze rządu Czech

Do najważniejszych priorytetów gospodarczych rządu Czech należą:

- Cyfryzacja kraju (budowa ogólnokrajowej sieci szybkiego internetu, wprowadzenie elektronicznego systemu komunikacji obywatela i przedsiębiorców z instytucjami państwowymi, zapewnienie społeczeństwu dostępu do danych gromadzonych i przetwarzanych przez instytucje publiczne).
- Implementacja programu Przemysł 4.0, wdrażanie innowacyjnych systemów produkcyjnych w celu zwiększenia wydajności i efektywności wytwarzania.
- Zmiana systemu zachęt inwestycyjnych. Na wsparcie będą mogły liczyć inwestycje o wysokiej wartości dodanej lub zlokalizowane w regionach z problemami strukturalnymi.
- Zmniejszenie obciążeń administracyjnych dla przedsiębiorców, w szczególności dla sektora MSP, w tym uproszczenie systemu podatkowego, rozszerzenie instytucji ryczału podatkowego.
- Zwiększenie, ale również racjonalizacja wydatków na edukację, badania i rozwój.
- Zwiększenie budżetu na obronę, do poziomu 2% PKB w latach 2024/25.
- Dążenie do zbilansowania budżetu państwa i stabilizacji długu publicznego w relacji do PKB.

Rząd nie przewiduje prowadzenia działań zmierzających do przyjęcia wspólnej waluty.

Polsko-czeskie relacje gospodarcze

Współpraca handlowa PL-CZ

Republika Czeska jest jednym z najważniejszych partnerów gospodarczych Polski. W 2019 r. kraj ten zajął drugą pozycję pod względem udziału w polskim eksporcie (udział 6,1%) oraz siódmą w imporcie (udział 3,3%).

Polsko-czeskie obroty handlowe osiągnęły w 2019 roku wartość **22,2 mld euro**, w tym polski eksport przekroczył **14 mld euro**, a import wyniósł **7,7 mld euro**. W ubiegłym roku dzięki wzrostowi eksportu i spadkowi importu powiększyło się saldo wymiany handlowej do **6,6 mld EUR**.

Według danych Czeskiego Urzędu Statystycznego import z Polski stanowił 7,61% czeskiego importu ogółem, co dało Polsce trzecie miejsce na liście największych eksporterów na rynek czeski, po Niemczech i Chinach. W strukturze największych odbiorców czeskich produktów Polska również zajmuje trzecią pozycję z udziałem 6,03%, za Niemcami i Słowacją.

Czechy jako tzw. mała gospodarka otwarta należą do najbardziej uzależnionych od eksportu państw rozwiniętych. Regularnie notują dodatnie saldo wymiany handlowej (w 2019 r. blisko 15 mld EUR), a jedynymi państwami UE, które w 2019 r. wypracowały dodatnie saldo w relacjach handlowych z Czechami, były Polska i Malta.

Obroty towarowe Polski z Republiką Czeską w latach 2013-2019 (mld EUR)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Dynamika 2018=100
Eksport	9,60	10,72	11,92	12,15	13,30	14,26	14,42	101,1
Import	5,76	6,06	6,18	6,55	7,43	7,86	7,76	98,7
Obroty	15,36	16,78	18,00	18,70	20,73	22,16	22,18	100,3
Saldo	3,84	4,66	5,74	5,60	5,87	6,40	6,66	x

Dane: GUS

W eksporcie z Polski do Czech zdecydowanie dominują:

- wyroby przemysłu elektromaszynowego (32,3%),
- wyroby przemysłu chemicznego (15,9%),
- wyroby metalurgiczne (15,6%),
- artykuły rolno-spożywcze (10,4%).

Główne towary to: części i akcesoria samochodowe, meble do siedzenia, silniki spalinowe tłokowe z zapłonem samoczynnym, węgiel kamienny, drut miedziany, silniki spalinowe tłokowe z zapłonem iskrowym, druty i kable izolowane, wyroby ze stali lub żeliwa walcowane na gorąco, a także mięso drobiowe oraz telewizory i monitory.

W imporcie z Czech do Polski najważniejsze grupy towarowe stanowią:

- wyroby przemysłu elektromaszynowego (43,5%),
- wyroby metalurgiczne (15,0%),
- wyroby przemysłu chemicznego (14,6%),
- artykuły rolno-spożywcze (8,1 %).

Główne towary to: samochody osobowe oraz części i akcesoria samochodowe, przetworzone oleje ropy naftowej, benzyna i nafta, urządzenia do automatycznego przetwarzania danych, meble do siedzenia, artykuły sanitarne, druty i kable izolowane, oraz aparaty i urządzenia telefoniczne, a także maszyny drukarskie.

W 2019 r. najbardziej wzrósł eksport wyrobów ceramicznych (o 33,5%), wyrobów przemysłu lekkiego (o 16,7%), wyrobów przemysłu drzewno-papierniczego (o 3,6%) oraz wyrobów przemysłu chemicznego (o 8,7%). Na zbliżonym poziomie utrzymał się eksport artykułów rolno-spożywczych (wzrost o 1,1%), nieznacznie spadł eksport wyrobów przemysłu elektromaszynowego (o 1,7%).

Największe dodatnie saldo w obrotach z Czechami Polska generowała w następujących pozycjach (dane GUS za 2019 r.):

- maszyny i urządzenia mechaniczne – ok. 0,96 mld EUR;
- meble, pościel, materace – ok. 0,78 mld EUR;
- maszyny i urządzenia elektryczne – ok. 0,6 mld EUR;
- paliwa i oleje mineralne – ok. 0,46 mld EUR;
- tworzywa sztuczne i art. z nich – ok. 0,36 mld EUR.

Z drugiej strony najgłębszy deficyt w obrotach z Czechami wystąpił w 2019 r. w następujących pozycjach:

- pojazdy nieszynowe – 0,4 mld EUR;
- zboża – 0,04 mld EUR;
- wełna – 0,03 mld EUR;
- chemikalia organiczne – 0,03 mld EUR.

Według danych GUS, po siedmiu miesiącach 2020 r. polski eksport na rynek czeski zmniejszył się o 9,3% (r/r) i wyniósł 7,68 mld EUR. Największe spadki zanotowano w eksporcie wyrobów przemysłu elektro-maszynowego (spadek o 15,8%), produktów mineralnych (-12%) oraz wyrobów przemysłu drzewno-papierniczego (-9,2%). Najniższy spadek miał miejsce w przypadku art. rolno-spożywczych (-2,1%).

Z kolei **import spadł o 15,7%, do 3,88 mld EUR**, głównie wyrobów przemysłu elektromaszynowego (o 22,9%). W rezultacie **nadwyżka w obrotach z tym rynkiem wyniosła 3,8 mld EUR**.

Współpraca inwestycyjna PL-CZ

Skumulowana wartość polskich inwestycji bezpośrednich w Republice Czeskiej na koniec 2019 roku wynosiła 2,67 mld EUR, co dało Polsce 12 miejsce wśród największych inwestorów na rynku czeskim (czołówkę tworzą: Holandia, Niemcy, Luksemburg, Austria i Francja). Jednocześnie Czechy są trzecim najpopularniejszym krajem dla polskich inwestorów, po Luksemburgu i Cyprze.

Według danych firmy analitycznej Bisnode w Republice Czeskiej na początku 2019 r. zarejestrowanych było ponad **3,8 tys. spółek prawa handlowego z udziałem kapitału polskiego**. Pod względem liczby posiadanych firm w Czechach Polska zajmuje 6 miejsce wyprzedzając między innymi Austrię, Włochy i Niderlandy. Działalność polskich firm koncentruje się w Pradze, Ostrawie, Brnie i Czeskim Cieszynie. Do najważniejszych polskich firm inwestujących w Czechach należą: Orlen, Synthos, Anwil, Tauron, PKO BP, mBank, BOŚ, Mokate, Tymbark-Maspex, LPP, CCC, Asseco, PKP Cargo, Itaka, Apart.

Wartość ulokowanego kapitału czeskiego w naszym kraju na koniec 2019 roku wyniosła ogółem **2,03 mld EUR** i stanowiła **ok. 3%** wszystkich czeskich inwestycji bezpośrednich za granicą. Zaangażowanie czeskiego kapitału w Polsce jest porównywalne do czeskich inwestycji w Szwajcarii i Rumunii. Według danych GUS, na koniec 2018 r. funkcjonowało w Polsce 712 podmiotów z udziałem czeskiego kapitału, z czego większość (tj. 609) zatrudniała do 9 osób. Wartość zagranicznych inwestycji tych firm wyniosła według metodologii GUS 1,2 mld PLN, co stanowiło ok. 0,6% kapitału zagranicznego ogółem. W tym okresie na polskim rynku obecnych było 50 czeskich firm, których inwestycje przekraczały 1 mln USD.

Najwięksi czescy inwestorzy w Polsce to: CEZ, EPH, Penta Investments, Kofola, Metrostav, Accolade (nieruchomości komercyjne, głównie parki logistyczne), Czech Media Invest (Radio ZET), Newton Media, CPI Property Group (nieruchomości komercyjne).

Potencjalne dziedziny współpracy

W odniesieniu do rynku czeskiego w zasadzie wszystkie sektory należy uznać za perspektywiczne co do kontynuacji i pogłębiania form współpracy. Najistotniejsze będą nadal branże obejmujące przemysł meblarski, energetyczny, petrochemiczny, produkcję pojazdów drogowych i kolejowych, sprzętu do restrukturyzacji hut i kopalń, klimatyzacji, pomp, sprzętu elektrycznego, maszyn rolniczych, ale również nowe sektory takie jak moda, kosmetyki, IT oraz szeroko rozumiane usługi.

Położenie geograficzne Polski i Czech, bliskość gospodarek narodowych i zaawansowana współpraca ma znacznie szerszy zakres niż zwykła wymiana towarów. Zainteresowanie polskich firm rynkiem czeskim wspiera działania dążące ku otwieraniu nowych spółek w Czechach, ale również do przejęcia działających już firm.

Widzimy potrzebę szerszej współpracy w ramach zamówień publicznych realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym czy udziału **firm polskich i czeskich w programach rozbudowy infrastruktury transportowej, energetycznej, mieszkalnictwa, cyfryzacji, modernizacji przemysłu realizowanych w obu krajach**.